FIŞA DISCIPLINEI: TIPIC BISERICESC

1. Date despre program

1.1 Instituţia de învăţământ superior	**Universitatea Babeş-Bolyai**
1.2 Facultatea	**Facultatea de Teologie Greco-Catolică**
1.3 Departamentul	**Blaj**
1.4 Domeniul de studii	**Teologie**
1.5 Ciclul de studii	**Licenţă**
1.6 Programul de studiu / Calificarea	**Teologie greco-catolică pastorală (la Blaj) / Licenţiat în teologie**

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei				**KLR 0044 Teologie liturgică**			
2.2 Titularul activităţilor de curs				**Pr. dr. Zaharie PINTEA**			
2.3 Titularul activităţilor de seminar				**Pr. dr. Zaharie PINTEA**			
2.4 Anul de studiu	**IV**	2.5 Semestrul	**II**	2.6. Tipul de evaluare	**C**	2.7 Regimul disciplinei	**DS**

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităţilor didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	**4**	Din care: 3.2 curs	**2**	3.3 seminar/laborator	**2**
3.4 Total ore din planul de învăţământ	**56**	Din care: 3.5 curs	**28**	3.6 seminar/laborator	**28**

Distribuţia fondului de timp:	**ore**
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie şi notiţe	**40**
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate şi pe teren	**20**
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii şi eseuri	**20**
Tutoriat	**10**
Examinări	**4**
Alte activităţi:	

3.7 Total ore studiu individual	**94**
3.8 Total ore pe semestru	**150**
3.9 Numărul de credite	**6**

4. Precondiţii (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	•
4.2 de competenţe	•

5. Condiţii (acolo unde este cazul)

5.1 De desfăşurare a cursului	• Prezenţa la prelegeri, luare de notiţe, intervenţii – clarificări
5.2 De desfăşurare a seminarului/laboratorului	• Alegere temă, pregătire plan de dezvoltare, elaborare, corectare, susţinere şi notare a elaboratului

6. Competenţele specifice acumulate

Competenţe profesionale	• însușirea de către studenți a unei viziuni generale a Teologiei liturgice; • cunoașterea noţiunilor generale şi fundamentale de liturgică; • cunoașterea tradiţiilor liturgice Orientale ale Bisericii; • cunoașterea Tradiţiei bizantine, specifice Bisericii Greco-Catolice; • descoperirea ritmului liturgic: anul liturgic cu perioadele sale (Minei, Triod, Penticostar), a Oficiilor liturgice şi a Sărbătorilor: fixe și mobile; • însușirea ritmului liturgic prin înțelegerea teologiei pe care se dundamentează și capacitatea de a exercita funcţiunile liturgice ale Bisericii.
Competenţe transversale	• capacitatea de a face o conexiuni între teologia liturgică şi celelalte discipline teologice: Cristologie și soteriologie, Tipic bisericesc, Teologie simbolică, etc. • posibilitatea organizării unor forme suplimentare de pregătire catehetică, de îndrumare a grupurilor de pelerini, de prezentare a specificului cultului şi a importanţei liturgicii în viaţa creştină.

7. Obiectivele disciplinei (reieşind din grila competenţelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Cursul de Teologie liturgică este introducerea studentului în noţiunile generale şi fundamentale de liturgicii.
7.2 Obiectivele specifice	• oferirea unei viziuni generale asupra Teologiei liturgice; • familiarizarea cu noţiunile generale şi fundamentale de liturgică; • prezentarea tradiţiilor liturgice Orientale ale Bisericii, • descoperirea Tradiţiei bizantine, specifice Bisericii Greco-Catolice; • facilitarea cunoașterii ritmului liturgic: anul liturgic cu perioadele sale (Minei, Triod, Penticostar), a Oficiilor liturgice şi a Sărbătorilor: fixe și mobile; • explicarea teologiei pe care se fundamentează ritmul liturgic; • capacitatea de a exercita funcţiunile liturgice ale Bisericii.

8. Conţinuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observaţii
Curs 1: Introducere în Teologia Liturgică. Bisericile Orientale: Unitate în diversitate. Vechile Biserici Orientale.	Prelegeri, explic. disc şi exemplificări.	Se cere receptivitate şi interes; particip. activă
Curs 2: Biserica de Tradiţie Bizantină: Scurt istoric. Statutul actual al Bisericilor Orientale Bizantine. Rolul Bisericilor Bizantine din comuniunea catolică.	,,	,,
Curs 3: Liturgia Bisericii: Sensul noţiunii de liturgie. Definiţia noţiunii de liturgie. Conceptul integral al termenului liturgie. Puncte de vedere diverse asupra noţiunii de liturgie.	,,	,,
Curs 4: Liturgia şi Tradiţiile liturgice Orientale: Geneza şi evoluţia Tradiţiilor liturgice Orientale: Epoca antică – Faza actuală. Familiile anaforice Orientale.	,,	,,
Curs 5: Liturgia Bizantină: Originea Liturgiei bizantine. Caracteristici specifice. Contribuţia patristică la formarea Liturgiei bizantine. "Lex orandi"-ul bizantin. Autoritatea Liturgiei Bizantine.	,,	,,
Curs 6: Oficiile liturgice bizantine: Formarea Oficiilor liturgice bizantine. Teologia şi structura oficiilor liturgice bizantine:		,,

Vecernia, Dupăcinarul, Miezunopterul, Utrenia, Orele şi Miezorele canonice, Tipicele, Oficiul mesei. Cărţile liturgice bizantine.		
Curs 7: Anul liturgic Bizantin: Problematica calendarului liturgic. Reforma calendarului liturgic. Diferitele calendare in uzul Bisericilor bizantine. Ciclul sărbătorilor mobile – Prezentare globală. Ciclul sărbătorilor fixe – Prezentare globală. Sărbătoarea Paştilor. Centralitatea sărbătorii pascale.		„
Curs 8: Perioada Triodului I: Teologia perioadei pregătitoare: necesitatea postului. Postul Mare. Săptămânile premergătoare Postului Mare: Duminica Vameşului şi a Fariseului; Duminica Fiului Risipitor; Duminica Înfricoşatei judecăţi; Duminica Izgonirii lui Adam din Rai.	„	„
Curs 9: Perioada Triodului II: Postul Mare. Teologia Postului Mare. Duminica Dreptei credinţe. Duminica Paraliticului. Duminica Crucii. Duminica Lunaticului. Canonul Sfântului Andrei Cretanul. Sâmbăta Acatistului. Duminica mariei Egipteanca. Duminica Floriilor.	„	„
Curs 10: Săptămâna Mare: Săptămâna Mare. Spalarea picioarelor şi Institutirea Euharistiei; Agonia din Gradina Ghetsemani; Aspecte teologice ale patimilor: Judecata; Maria la poalele Crucii; Puterile întunericului; Tălharii cei împreună răstigniţi; Punerea în mormânt şi coborârea la Iad.	„	„
Curs 11: Sărbătoarea Paştilor: Teologia Paştilor. Invierea Domnului şi nimicirea păcatelor; Arătarea Domnului.		
Curs 12: Perioada Penticostarului: Referinţe istorice asupra genezei şi evoluţiei perioadei post-pascale. Teologia perioadei post-pascale. Săptămâna Luminată. Duminica Tomii. Duminica Femeilor Mirofore. Duminica Paraliticului. Duminica Samarinencei. Duminica Orbului din naştere. Duminica Sfinţilor Părinţi. Sâmbăta morţilor. Duminica Cincizecimii. Duminica Tuturor Sfinţilor.	„	„
Curs 13: Sărbătorile Împărăteşti fixe: Geneza şi evoluţia Sărbătorilor Împărăteşti fixe. Indictul. Duminica dinaintea Înălţării Sfintei Cruci. Înălţarea Sfintei Cruci. Duminica dinaintea sărbătorii Naşterii Domnului. Naşterea Domnului. Tăierea împrejur. Botezul Domnului şi Epifania. Întâmpinarea Domnului. Schimbarea la Faţă a Domnului. Duminicile de peste An.	„	„
Curs 14: Ciclul Bizantin al sărbătorilor sfinţilor: Geneza comemorărilor sfinţilor. Clasificarea sărbătorilor dedicate sfinţilor: Născătoarea de Dumnezeu, Sfinţii Vechiului şi ale Noului Testament, Martirii şi Mărturisitorii, Doctorii bisericii. Sărbătoarea bizantină a Tuturor Sfinţilor. Venerarea liturgică a sfinţilor.	„	„

Bibliografie

- Conciliul Ecumenic Vatican II, *Decretul despre liturgie «Sacrosantum concilium»* (1964). [S.C.], Bucureşti, Arhiepiscopia Romano-Catolică, 2000;
- Congregaţia pentru Bisericile Răsăritene, *Instrucţiune pentru aplicarea normelor liturgice ale Codului Canoanelor Bisericilor Răsăritene,* Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, s.a.;
- Ioan Vasile Botiza, *Elemente de liturgică creştină orientală,* Ed. Medicală Universitară „Iuliu Haţieganu", Cluj-Napoca, 2005;
- Ene Branişte, *Liturgica Generală*, vol. I-II. Ediția a treia revizuită și completată de Pr. Prof.

Dr. Nicolae D. Necula, Bucureşti, Basilica, 2015;

- Ene Branişte, *Liturgica specială.* Ediție revizuită și completată de Pr. prof. dr. Nicolae D. Necula și de Arhim. asist dr. Chiril Lovin, București, Basilica, 2016;
- Simonopetrinul M., *Triodul explicat*, Sibiu, Deisis, 2003.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observaţii
Seminar I: Lecţie introductivă: metodologia de desfășurare a seminarului și de elaborare a lucrării scrise; prezentarea bibliografiei de baza și de asemenea a celei opţionale, specificând cu exactitate părţile care vor trebui consultate de către student. **Temă de elaborat pentru proxima întâlnire:** Bisericile şi familiile liturgice Orientale, naşterea şi evoluţia lor.	Seminar interactiv	
Seminar II: Biserica de Tradiţie Bizantină, element indispensabil pentru catolicitatea Bisericii.		
Seminar III: Liturgia creştină, expresie sensibilă a credinţei Bisericii.		
Seminar IV: Liturgiile orientale, continuitatea apostolică neîntreruptă până în prezent.		
Seminar V: Liturgia bizantină, normă de credinţă pentru teologia Bisericii ("Lex orandi, lex credendi").		
Seminar VI: Elementele fundamentale comune ale oficiilor liturgice bizantine. Studiu structural comparativ.		
Seminar VII: Calendarul liturgic, naşterea, evoluţia şi schimbările majore survenite de-alungul timpului.		
Seminar VIII: Perioada Triodului, timp de pregătire spirituală profundă pentru sărbătoarea pascală.		
Seminar IX: Postul cel Mare, originea, motivaţia teologică şi roadele sale spirituale în viaţa creştinului.		
Seminar X: Liturgia săptămânii Mari, re-prezentarea teologică a credinciosului în trăirea evenimentelor legate de Patimile Domnului.		
Seminar XI: Teologia misterului pascal reflectată prin Liturgia Învierii Domnului.		
Seminar XII: Perioada Penticostarului privită teologic ca şi o prelungire festivă a sărbătorii Învierii Domnului.		
Seminar XIII: Centralitatea sărbătorii Învierii Domnului reflectată în teologia Sărbătorilor Împărăteşti cu dată fixă.		
Seminar XIV: Viaţa şi învăţătura lui Hristos trăită în diferitele ipostaze ale existenţei umane de către „ucenicii Domnului"		

Bibliografie

- *Octorih mic pe opt versuri împreună cu altele de țin de înserat și Mânecat, Sâmbăta și duminica*, Ediția a șasea revizuită după originalul grecesc, Blaj, Tipografia Seminarului Teologic, 1927;
- *Octorih Mare care cuprinde cântările învierii pentru toate zilele săptămânii pe cele opt glasuri bisericerşti*, București, EIBM al BOR, 2003.
- *Penticostar*, București, EIBM al BOR, 2012
- Scrima A., *Biserica liturgică*, Humanitas, Bucureşti, 2005;
- *Liturghier*, Roma – Blaj, 1996;
- *Liturgică teoretică. Manual pentru seminarele teologice*, (coord. Ene Branişte), Bucureşti, 1978
- *Liturgica specială pentru lnstitutele teologice*, (Ene Branişte), Bucureşti, 1980.

9. Coroborarea conţinuturilor disciplinei cu aşteptările reprezentanţilor comunităţii epistemice, asociaţiilor profesionale şi angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

• Participanţii la această disciplină vor putea dobândi cunoştinţe necesare pentru viitorul lor de slujitori ai Bisericii greco-catolice.

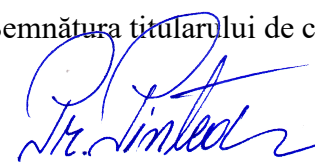
10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Cunoaşterea informaţiilor prezentate la curs	oral	50% din nota finală
	Participarea la discuții în cadrul cursului		10% din nota finală
10.5 Seminar/laborator	Evaluarea lucrării de sem.	Corectarea, susţinerea şi	30% din nota finală
	Prezentarea la termen	Notarea lucrării	
10.6 Standard minim de performanţă			
Obţinerea a minim 5 puncte: 1 din oficiu, 4 puncte la curs+seminar			

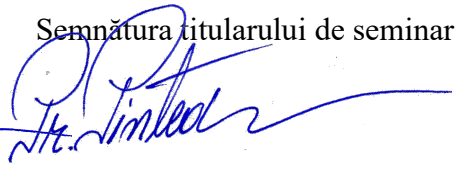
Data completării

25.09.2018

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

Data avizării în departament

01.10.2018

Semnătura directorului de departament

